

A BANYÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre 12 K. || Félévre .. .. 6 K.
 Negyedévre .. .. 3 K.
HIRDETÉSEK DÍJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 BUDAPEST, VIII. KER., KENDER-UTCA 6. SZÁM.
 Telefon-szám: 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Bányászatunk történelmi emlékei.

»A természeti emlékek fentartása« címen K a a n Károly erdőtanácsos a földmívelési miniszter megbízásából a természeti emlékek megóvása érdekében figyelemreméltó fejtegetéseket tett közzé, melyekben a természeti emlékek különféle meghatározásainak és fajainak, nemkülönben jelentőségüknek ismertetése mellett felsorolja hazánk azon természeti emlékeit, amelyeket törvényes védelemben részesítendőknak tart. Ezzel kapcsolatban gyakorlati javaslatokat terjeszt elő arra nézve, hogy ezen védelem érdekében mit és hogyan kellene tennünk.

Fölötte érdekes és megszívlelendő fejtegetéseiből, melyek remélhetőleg a földmívelési miniszter erre irányuló nagyobb akciójának kezdetét jelentik, őszinte sajnálatunkra teljesen hiányzanak a hazánk területén folyt bányászat és kohászat történelmi emlékei.

Hazánk megóvandó természeti emlékeinek részletes felsorolásában még vonatkozás sincs ilyenféle emlékekre s bár a fogalmi meghatározás céljaira felállított kategóriák között fölemlíti a gazdasági tudományra nézve érdekes emlékeket is, az ezen kategóriák alapján felállított definitióban ismét kizárja a bányászat és kohászat emlékeit, mert a megvédendő természeti emlékek fogalmát a természet alkotásaira szorítja.

Tekintve, hogy a bányászat és kohászat történelmi emlékeinek fentartása minden esetben szükségessé tenné, hogy azok ha nem is éppen kisajátítás tárgyává tétessenek, de minden esetre az ált. bányatörvény 18. §-a alá tartozó kivett helyek közé soroztassanak, már maga ezen körülmény szükségessé teszi, hogy védelmük kifejezetten biztosítottak, mivel az efféle kiterjesztő magyarázat alapján az eddigi gyakorlattal szemben alig volna érvényesíthető, a már megszerzett bányajogositványokkal szemben pedig jóformán hatálytalannak kellene azt tekinteni.

Ennek demonstrálása céljából elég rámutatni az u. n. kis Csetátye példájára, melyet egy kül-

földi bányavállalkozó mohósága ugyszólván teljesen elpusztított, valamint arra a fölháborodásra, mely az abrudbánya-verespataki bánya-megyén végig vihartzott s amely csak nehezen volt képes a nagyhirű Csetátyét magát hasonló sorstól megmenteni.

Akkor vált szembetűnővé az is, hogy a műemlékek fentartásáról szóló 1881. évi XXXIX. t.-c. védelme a bányászat ezen, a maguk nemében az egész világon páratlan emlékeire ki nem terjeszthető, mert ez a törvény csupán műemlékek, művészi vagy történelmi becsü építmények védelmét biztosítja s egész szerkezete kizárja azt, hogy a régi bányaműveletek maradványai is ily építményeknek s műemlékeknek legyenek tekinthetők.

A törvényhozás tehát mindenkor eljárásához következetesen ezen törvény meghozatalakor is megfeledezett a bányászat és kohászat érdekeiről, a földmívelési miniszter pedig új akciójának megindításánál főleg a resszortjába tartozó természeti emlékekről gondoskodik, aminek szükségképpen az lesz a következése, hogy a bányászat és kohászat emlékei ismét kimaradnak a törvényes intézkedésből, hacsak a hazai bányászat képviselői idejekorán nem indítanak mozgalmat oly célból, hogy hazánkban, a történelem előtti korig visszanyuló bányászati emlékek klasszikus földjén, törvényes védelemben részesüljenek.

Lapunk hasábjain, annak hozzáértő közönsége előtt, amely az elődök legcsekélyebb emléke iránt is a bányászatban általában erősen kifejtett kegyelettel viseltetik, fölösleges volna egyrészt azt fejtegetni, hogy mennyi és mily pótolhatatlan értékű emléke található hazánkban a bányászat nemcsak évszázadokra, hanem évezredekre visszanyuló történelmének; másrészt rámutatni arra, hogy minél rohamosabban fejlődik bányászatunk, annál gyorsabban s alaposabban pusztulnak el ezek az emlékek. Hogy mindezzel a magyar bányászok teljesen tisztában vannak, eléggé mutatja az az újabban egyre intenzívebbé váló igyekezet, melylyel az összegyűjthető emlékeket megmenteni iparkodnak. Ez az igyekezet hozta létre a rozsnyói muzeumot s indította meg az akciót a vajdahunyadinak felállítására. Mutatja

továbbá az a féltő gond, melylyel a római bányászat régiségeit sietnek Erdély muzeumaiban elhelyezni nemcsak bányászaink, de a velük érintkezésbe jutott archeologusok, sőt a művelt közönség is. Magának Téglás Gábornak nagy tudományu s fáradhatatlan kutatásai örök dicsőségére fognak szolgálni a hazai kulturának; de habár a bányászat és kohászat emlékeinek felkutatásával és tudományos feldolgozásával önnönmagának is soha sem muló emléket állított, habár más nemzet körében kétségtelenül több elismerésben s eredményesebb felkarolásban lett volna is része, bajsorsa nemcsak ebben rejlik, ami közös a magyar kutatók mindegyikével, hanem főleg és első sorban abban, hogy végeredményében mégis csak magára volt hagyva s kutatásai előmozdítását sehonnan sem várhatta.

Ezen segíthetne az olyan mozgalom, mely a bányászat és kohászat emlékeinek fölkeresését és megóvását törvényhozás útján keresné.

Az Orsz. magyar bányászati és kohászati egyesületnek bányászatunk érdekében oly önzetlen lelkesedéssel és kitartással fáradozó vezetői nagy szolgálatot tennének a hazai kulturának, ha ezt az ügyet a kezükbe vennék s a bányászat és kohászat napról napra fogyó emlékeinek megmentése érdekében a földmívelési miniszter akciójával párhuzamosan az egyesület vidéki osztályaiban mozgalmat indítanának.

Kaán erdőtanácsos a természeti emlékek fentartása érdekében azt javasolja, hogy azok mindennek előtt törzskönyvbe foglaltassanak és nyilvántartassanak; erre a vidéki osztályok munkálatai fölötte alkalmasak lehetnének a bányászati emlékeket illetőleg. Ezen előmunkálatok alapján lehetne azután mindannak megvalósítására lépéseket tenni, amit Kaán Károly a természeti emlékek tekintetében szükségesnek és hasznosnak tart és munkájában javasol.

A bányászat emlékei a bányahatóság állandó felügyelete alá volnának helyezhetők; állami bányabirtokokon nemcsak arról lehetne gondoskodni, hogy a használattól elvonassanak, hanem arról is, hogy megfelelően fentartassanak. Jogi személyeket a törvény esetleg valamely kárpótlás ellenében

hasonló kiméltre kötelezhetné, általában pedig fentartásuk érdekében kisajátításnak is helyet kellene adni. Az ily objektumok területe adómentessé volna teendő s a védelem intézésére országos tanácsot kellene szervezni, mely a kormány támogatásával működne.

Mindenek előtt azonban a védelemre érdemes emlékeknek lajstroma volna elkészítendő, hogy annak alapján lehessen megfelelő javaslatokat tenni.

Mindezt a megindítandó mozgalom felöllehetné s nem kételkedünk benne, hogy az csakhamar eredményre vezetne.

Magyarország széntermelése és fogyasztása.

Talán soha sem volt alkalmoszerűbb statisztikai adatokkal előhozakodni, mint most, amikor arról folyik a vita, hogy elég nagyarányu-e az a fejlődés, amely a hazai köszénbánya-vállalatok életében megnyilvánul. A fogyasztók egyre azt hangoztatják, hogy a termelés nem tart lépést a fogyasztással. Hát ebben lehet valami igazság. Csakhogy a fogyasztás növekedése sokkal fokozatosabban ment végbe, mint a termelési fejlődés. Hiszen csak rá kell pillantanunk az alább közölt statisztikai táblázatra és nyomban tisztában lehetünk mindennel. Ime a magyar széntermelés adatai 1868-tól 1908-ig bezáróan:

Év	Barnaszén	Feketeszén	Összesen
1867	—	—	—
1868	4.432.401	4.868.060	9.300.461
1869	5.623.377	4.935.325	10.558.703
1870	6.016.816	5.371.528	11.391.344
1871	8.557.012	6.171.202	14.728.214
1872	9.447.104	6.413.008	15.860.112
1873	9.499.791	6.842.748	16.342.539
1874	7.737.392	6.254.251	13.991.643
1875	8.155.469	6.356.111	14.511.580
1876	8.841.388	6.669.905	15.511.293
1877	9.071.260	6.824.488	15.895.748
1878	9.087.019	6.869.851	15.956.870
1879	9.324.752	6.740.086	16.064.838
1880	10.133.926	8.050.472	18.184.398
1881	11.126.331	8.485.185	19.611.516
1882	12.598.963	7.993.194	20.592.157
1883	14.737.793	8.925.007	23.662.800
1884	15.846.228	9.404.335	25.250.563
1885	15.867.663	9.558.787	25.426.450
1886	15.676.141	8.591.974	24.268.115
1887	17.234.396	7.864.081	25.098.477
1888	18.742.010	8.506.911	27.248.921
1889	19.552.259	9.374.520	28.926.779
1890	22.490.982	9.948.117	32.439.099
1891	24.279.263	10.193.522	34.472.785
1892	25.543.646	10.522.136	36.065.782
1893	29.178.991	9.827.982	39.006.973
1894	31.750.558	10.373.221	42.123.779
1895	34.749.051	10.680.459	45.429.510
1896	34.768.272	11.326.248	46.094.520
1897	38.705.303	11.180.244	49.885.547
1898	45.165.811	12.394.985	57.560.796
1899	42.925.843	12.388.544	55.314.387
1900	51.282.766	13.671.897	64.954.663
1901	51.782.557	13.652.000	65.434.557
1902	51.032.365	11.627.850	62.660.215
1903	52.270.849	12.334.699	64.605.548
1904	54.691.919	11.553.204	66.245.123
1905	60.154.521	10.880.000	71.034.521
1906	63.652.136	12.377.298	76.029.434
1907	66.125.503	12.741.595	78.867.098
1908	69.200.000	12.800.000	82.000.000

Tehát míg 1868-ban összesen 9,300.461 métermázsát termeltünk, 1908-ban a magyar széntermelés 82,000.000 métermázsát képvisel. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az 1908. évi adatok csak hozzávetőlegesek, a pontos statisztikai kimutatás 1908. évi széntermelésünkről csak az év végén lát napvilágot.

Míg a széntermelés 1908-ban hozzávetőleg 82,000,000 métermázsa, a fogyasztás pontosan 102,982,083 métermázsa. Ebben a számban nem foglaltatik a koks és brikettfogyasztás. Az egész különbözet a termelés és fogyasztás között 40,000,000 métermázsa, mely szám nem oly óriási, mint aminek látszik. Tisztában kell lennünk azzal a körülménnyel, hogy kizárólag magyar szénnel nem tudjuk a fogyasztást még évtizedeken át kielégíteni. A porosz szén fogyasztása mellett keletje lesz az ország egyes helyein a silányabb idegen szénnek is, ott, ahova könnyen és olcsón szállítható.

A fogyasztás alakulásáról, a kivitel, behozatal, termelés összegegyeztetésével a következő tabellát kapjuk:

Év	Termelés	Behozatal	Együtt	Le kivitel	Fogyasztás
1897	49,885,557	14,508,400	64,393,947	784,100	63,609,847
1898	57,560,796	14,662,400	72,224,196	2,342,000	69,882,196
1899	55,314,387	14,452,000	69,766,387	2,018,500	67,747,887
1900	64,954,633	12,485,809	77,440,472	6,433,588	71,006,884
1901	65,435,251	13,312,061	78,747,312	4,548,008	74,199,308
1902	62,660,215	12,210,371	74,870,586	4,220,894	70,649,692
1903	64,605,548	13,010,352	77,615,900	3,665,688	73,950,212
1904	66,248,122	13,007,730	79,255,853	3,902,684	75,353,169
1905	71,034,521	14,297,357	85,271,878	4,063,023	81,208,855
1906	76,029,000	18,404,000	94,433,000	3,714,437	90,718,563
1907	78,867,098	28,947,957	107,815,055	2,199,011	104,616,044
1908	82,000,000	23,022,301	106,022,301	3,040,218	102,982,083

Ez a két táblázat bizonyítja leginkább a magyar kőszénbányászat fejlődését.

Gergely Hugó.

Krónika

Üzlet.

Május 1. A düsseldorfi tőzsdén a szénüzlet élénkebbé vált; a koksüzlet még mindig nem kielégítő. A vaspiacon csöndes.

Május 4. Dél-orosz vasművek nagy tömegű szállítását vállalták Dél-Afrika részére. — A belga Leonard Gis acélmű Calaisnál, nagy olvasztókat s acél- és hengerművet állít. — Londonban a rézpiac renyhe, a fogyasztás ki nem elégítő; az árfolyam készületben 57 $\frac{1}{2}$ font, három óra 58 $\frac{1}{8}$ font. A cinn megerősödött s ára 130 $\frac{3}{8}$, ill. 131 $\frac{1}{8}$ font. Nyersvasat Amerika részére kerestek, ami az árat 48 sillingről 8 $\frac{1}{2}$ dollárra emelte határidő üzletben.

Május 5. Az ezüst ára a londoni tőzsdén tartósan emelkedik. — A hamburgi tőzsde azt a régebbi határozatát, hogy a határidő üzletet rézre és cinnre is kiterjeszti, felső jóváhagyás hiányában még nem fogatosíthatta; a kancellár újabb jelentést kért, melyen most dolgoznak. — A borislavi tüzek folytán a nyersolaj ára 95 fillérről 1 $\frac{1}{10}$ K-ra emelkedett. — Az amerikai acéltröszt és a függellen hengerművek is a könnyű sinek árat 2 dollárról 28 dollárra emelték t-kint.

Május 7. A newyorki piacon a nyersvas kereslete általában emelkedik. Huzalokban az ár leszállítása folytán, mely azonban nem fog sokáig tartani; igen élénk az üzlet, nemkülönben vastartókban is. Sok rendelést történt lemezekre s ablakvasakra. — A londoni tőzsdén a réz 3 havi határidőre 60 $\frac{1}{10}$ fontra emelkedett. Antimon 31—32, ólom 13 $\frac{1}{2}$ —13 $\frac{1}{2}$ font, cink 21 $\frac{1}{2}$ —22 $\frac{1}{2}$, ezüst 24 $\frac{1}{2}$, higgany 8.7.6 font. — Londonban a rézüzlet igen élénk lett s az ár 7 sh. 6 d-vel emelkedett; a cinn-üzlet is élénkebb. A nyersvas megszilárdult. — Észak-amerikában a vas- és acélpiac élénkségét mutatja, hogy a termelők emelik az árakat s a vasutársaságok szükségletüket a régi árakon fedezik. — A felsősziléziai szénüzlet áprilisban a nyári árak mellett és a hajózás megnyitásával jól indult, a fogyasztók raktárai azonban csakhamar megteltek s a Keleti tenger vidékén az angol

szén erős versenye is közreműködött abban, hogy a kereslet teljesen megrekedt. Ausztria és Magyarország fogyasztása normális, Orosz- és Lengyelország felé a kivitel most is csekély. — Krakó környékén a lembergi országos bank nagyszámu zártkutatmányt vásárolt össze s rendszeres furásokkal, melyekre egy millió koronát szánt, készül megállapítani, hogy Krakótól keletre a föltételezett kőszénmedence csakugyan föltalálható-e? — A westfáliai kőszénmedence további föltárása céljából a porosz kincstár Appenhülsen mellett 1700 méteres furás mélyítésére adott megbízást.

Május 8. A ruhri kerületben áprilisban ugy a kőszén, mint a brikett-üzlet valamivel élénkebb volt, ami arra vezelt vissza, hogy a fogyasztók megvárták a nyári árak életbeléptetését. — A német verseny erősbödése mellett a hazai vaspiacon fultermelettel még rosszabbodott. Az osztrák piac gyultermeléssel küzd.

Május 9. A galíciai nyersolaj ára ismét 1 K-ra esett vissza.

Május 10. A meziéres-i Sambre et Mosselle kohó harmadik nagy olvasztót helyezett üzembe. — Az amerikai réztermelés áprilisban 113 millió fontra rugott s abból 112 milliót adták el; a készletek tehát 1 millió fonttal gyarapodtak, ami elég kedvező.

Május 11. Az orosz naftaművek résztvesznek a fűtőolaj szállításban, melyet az olasz kormány irt ki. — Az amerikai rézpiac javulás állott be. Áprilisban 14,000 t-val több volt a fogyasztás, mint márciusban, amikor 34,000 t-ra rugott. Ennek dacára a készletek mindenütt nagyok, ami a londoni árban jut kifejezésre, mely januárban 64 font st. volt, most pedig 59 $\frac{1}{4}$ font, három óra pedig 60 $\frac{1}{2}$ font. — Az osztrák-magyar rézhuzalgyárak az alapárát 173 K-ról 176 K-ra emelték.

Május 12. Délnyugati Afrikában március első felében 9087 karat, második felében 13,710 karat, április első felében pedig 13,610 karat gyémántot szolgáltatott be az egyedáruságnak, bár ez nem az egész termelés, mert a lopások igen sokra mennek. — A hullámos lemezek árát a kartell létrejötte tonnáknint 15—20 Mk-val emelte. — Belgiumban a longwy-i medence kőszénbányái augusztus végéig 2—2 $\frac{1}{2}$ frankkal leszállították az árakat a külföldi verseny miatt. — Amerikában az új vasárak lemez és alakvas 130 cent, nem pedig 1 dollár és 20, illetőleg 30 cent. amint a napilapok irták, ami nyilván lehetetlenség.

Május 14. A kartellált osztrák vasművek elszállítása áprilisban 90,000 q-val, vagyis 15%-kal csökkent. — A Gelsenkircheni társaság Alma- és Rheinelbe 4-aknán egy szünnapot tart.

Május 15. Königsutter közelében új petroleum-területet fúrtak meg s a wietzi-területen is az eddignél jobb minőségű petroleumot fúrtak meg, ami a német fűróvállalatok újabb diadalának tekintendő. — Közvetlenül Bréma városa előtt 793 $\frac{1}{4}$ m. mélységben kőszételepet fúrtak meg, mely valószínűleg Bréma egész területére kiterjed s hogy a kálitelepet fölkutassák, 1100 m.-ig fogják a fúrást mélyíteni. — A walesi szénpiac az árak a sztrájkától való fételelem folytán tartják magukat, de kivitelre kötések nem történtek. sőt külföldi kereskedők kínálják a korábban lekötött mennyiségeket.

A magyar vaspiacon valamivel barátságosabb a hangulat. A vaspatkó-gyárak kartelli kötötték s az árut egyelőre tucatonként 10 fillérral drágábban adják. Az osztrák és magyar rézsodronyművek az alapárát 173 K-ról 176 K-ra emelték. — Az ezüst ára a londoni piacon egyre emelkedik s most 24 $\frac{1}{2}$ -d unciánként.

Vállalatok.

Május 1. A Debeers Comp. gyémántbánya nem ad osztalékot. — Tröbitzben Neue Senitenberger Kohlenwerke A. G. cég alatt 3 $\frac{1}{2}$ millió K alaptőkével új szénbányavállalat alakult.

Május 3. A Poldi-kohó 6 (6)% osztalékot ad.

Május 4. A grünbachi szénbányát Grünbacher Steinkohlenwerke Gesellschaft m. b. H. cég alatt társulttá alakították át. — A Rudai 12 apostol bt. áprilisban 123 504 kg. aranyat termelt a márciusi 143 610 és a múlt évi április 166 818 kgnyi termeléssel szemben. — A Sieg-vidéki Garibaldi-vaskőbánya a nagy tőke kezébe került, mely a mélyebb szintek művelésére rendezi be üzemét.

Május 5. A Königs u. Laura-Hütte beruházásai már teljesen fölemésztették a tavalyi kibocsátásból befolyt 16 milliót s befejezésükhöz bankhitelt kell igénybe venni. — A hamburgi Dynamit A. G. Nobel 16·5 (22·5%) osztalékot ad. — A Rheinische Bergbau- u. Hüttenwesen A. G. új hengerművet tervez Duisburgban.

Május 7. A Hofherr és Schrantz-féle gépgyár saját céljaira vasöntő-telepet rendez be Kispesten. — Az Amalgamated Copper Co. június végéig egész réztermelését eladta s nem fogad el megrendelést a mai áron későbbi határidőre sem.

Május 8. Az oberbayerische Kokswerke A. G. felszámolni készül. — Transvaal északi részén Zontpansberg közelében hatalmas grafittelepeket fedeztek föl, melyek művelését az e célból alakult társulat már megkezdte. — A Brádvidéki aranybánya r.-t. finanszírozását magyar főurak vették kezükbe. — A Fritsch-féle vashámor Nagybányán gazdát cserélt, aki azt bővíteni készül.

Május 9. A Magyar Bánya r.-t. Dobsinán rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a társaság nagyhalmaági birtokának eladását határozták el.

Május 11. A porosz állami szénbányák saarbrückeni igazgatósága az év második felében is fenntartja az eddigi árakat.

Május 12. A Kohlenindustrie-Verein 7,333.256 q szenet termelt, 98,285 q-val többet, mint 1907-ben. Tiszta nyeresége 475.261 (292.397) K s 8 (10) K = 4 (5%) osztalékot ad. — Az Urkány-zsivolygi magyar kőszénbánya r.-t. tiszta nyeresége 1,929.303 (1,059.390) K. — A handlovai szénterület kiaknázására május 20-án alakul meg Nyugatmagyarországi Kőszénbánya r.-t. cég alatt az új társulat. — A Magy. Áll. Kőszénbánya r.-t. legutóbbi kibocsátása alkalmával átvett részvényeket az erre alakult szindikátus teljesen elhelyezte. — A Hibernia Shamrock III—IV. bányájában 60 régi kokszkemencéjét melléktermények nyerésére alkalmas modern kemencévé építi át.

Május 15. A Maryland Steel Co. Sparrows-Pointban (Md.) 1 millió költséggel új hengerművet állít. — Az Egyesült Államok szenátusa elhatározta, hogy a vasércek vámját 25 dollárban szabja meg s ezzel az elnök és a közvélemény kívánságát teljesíti. Az ólom vámjá 2 cent lesz.

Egyesülés.

Május 1. A német káliszindikátus évekig tartó küzdelem után egyhangulag elhatározta, hogy székhelyét Stassfurtból Berlinbe helyezi át. — A Stahlwerksverband Benkenberg építészeti tanácsost (Phönix) választotta elnökévé.

Május 3. A Standard Oil Co. két év óta először szállította le a nyers olaj árát, még pedig öt centtel.

Május 4. A Káli-szindikátus szerkesztőbizottságot küldött ki az új szerződés tervezetének elkészítésére.

Május 5. Miután a Hepburn-billt az Egyesült Államok szövetségi főtörvényszéke az alkotmánnyal megegyeztetetőknek mondotta ki, a vasút-társaságok kénytelenek lesznek bányabirtokukat külön társaságoknak átadni.

Május 6. Düsseldorfban a lemezkartell megalakítására irányuló tárgyalások véglegesen meghiusultak, mert a Phönix túlmagas részesedést követelt.

Május 7. A felsősziléziai szénkonvenció az eddigi

10 százalék helyett 20 százalékkal szándékozik a termelést csökkenteni. — A német Stahlwerksverband múlt évi szállítása fennállása óta a legkisebb volt s nyersacélra átszámítva 4,799.187 (5,226.998) t-t tett ki. — A petróleumfinomítók kartellje, mely a belföldi árusítást kontingentálni fogja, megvalósuláshoz közeledik.

Május 8. Az osztrák-magyar rézcsőkartell a külföldi verseny nyomása alatt a félárakat mérsékelte. — A német rézkartell a rézlemezek árát q-kint 2 márkával 152 márkára emelte. — A platinatermelés szabályozására alakult orosz bizottság kötelező kartell tervét dolgozta ki s e mellett a finomítottatlan platina kivitelét is eltiltják.

Május 11. A vastartók árát a nemzetközi eladási iroda az angol gyártmányokkal való külföldi versenyben 4 shillinggel leszállította. — A Stahlwerksverband az Mk. osztalékot, melyet a táblázatban megszabott áron fizetett tagjainak, április 1-től 3 márkára szállította le. — A kölni nyersrézkartell az árát métermázsánként 5 márkával 183 márkára emelte.

Május 12. A német rézkartell a lemezek árát 2 Mk-val 154 Mk-ra emelte.

Május 13. A német sárgarézkartell 4 Mk-val 125 Mk-ra emelte az alapárát.

Május 14. A felsősziléziai szénkonvenció elhatározta, hogy a folyó negyedben is a márciusi quótát tartja fenn. — A rajna-westfáli szénzindikátus közölte tagjaival, hogy a májusra megszabott 60 százalék helyett 50 százalék kokszot vehet át. Ez az új korlátozás igen rossz hatást tett a szindikátus tagjai között.

Május 15. A káliszindikátus áprilisban 2,850.000 Mk-val nagyobb bevételt ért el, úgy, hogy ez év első harmadában bevételei 7,790.000 Mk-val emelkedtek. Az átlagárak alapján az év négy első hónapjában az eladás 43.770.000 Mk értéket képviselt. — Az osztrák vaskartell elszállításai áprilisban csökkenést mutatnak. Rudvasban 48.210 mm. a hiány. — A magyar, osztrák és amerikai petróleum-finomítók a pusztító verseny folytán a kartell felélesztésén fáradoztak, de a tárgyalások meghiusultak, mert a részesedésben nem tudtak megállapodni.

(Folytatjuk.)

✂ HAZAI HIREK ✂

A bányahatóságok és hivatalok figyelmét tisztelettel felhívjuk a **Pénzügyi Közlöny** 15-ik számában a Vegyesek között első helyen közölt függelékre.

Kinevezés. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Zavilla Arnold okl. fémkohómérnök, ideiglenes minőségű bányagyakornokot az állami szolgálatban véglegesítette.

A közgyűlés. A magyar bányászvilág életében jelentős esemény a Bányászati és Kohászati Egyesület közgyűlése, amelyet lehetőleg minden esztendőben másutt szoktak megtartani. Az idei közgyűlés helyének és idejének megállapítása dolgában az egyesület igazgatótanácsa már két ülésén foglalkozott s most megtörtént a döntés ebben a fontos kérdésben. A közgyűlés helyéül az igazgatótanács Körmöcbánya városát jelölte ki, napjaiul pedig szeptember hó 19 és 20-dikát. Együttal megbízták Gálócsy Árpádot, az egyesület titkárát, hogy az előkészítés és a program kidolgozásának munkáját ő lassa el. A közgyűlés helyének kijelölése kétség-

telenül általános megelégedést fog kelteni a bányászati körökben, annál is inkább, mivel Kőrmöcbányán olyan intézményekkel ismerkedhetnek meg a közgyűlésen résztvevő vendégek, amelyek minden bányászember érdeklődésére számíthatnak.

A bányászok és a munkásbiztosítás. Ebben a kérdésben az illetékes forum legutóbb a következő elvi jelentőségű döntést hozta: Ha valamely munkaadó egyidejűleg bányászati üzemet s a bányauzemen kívül más iparüzemet is folytat, mindazon belegség esetére való biztosításra kötelezett alkalmazottait, akik az általa fenntartott bányatársulások alapszabályai szerint a társulások kötelekékébe fel nem vehetők, betegség esetére való biztosítás céljából az üzem helye szerint illetékes kerületi munkásbiztosító-pénztárnál bejelenteni tartozik. Bányászati üzemet és a bányauzemen kívül más iparüzemet egyidejűleg fenntartó munkaadó baleset-biztosítási kötelezettség alá eső mindazon alkalmazottait, akik az általa fenntartott bányatársulásoknak, vagy az annak keretébe szerzett nyugbérpénztárnál baleset esetére biztosítva nincsenek, e célból az illetékes kerületi munkásbiztosító-pénztárnál bejelenteni tartozik.

Selmec és Prizibram. A prizibrami bányászati főiskola áthelyezése érdekében újabb mozgalmat indítottak, amelyhez a főiskola hallgatói részletesen megokolt határozatban csatlakoztak. A főiskola tanárai, tanársegédei és asszisztensei nemcsak hozzájárultak a hallgatók határozatához, de egyszersmind mindenben megerősítették azokat a panaszokat, melyeket azok a határozat megokolásául felhoyztak. A panaszok különösen arra vonatkoznak, hogy ez a főiskola 1849-ben történt alapítása óta a bányászat és kohászat közlekedési viszonyai annyira megváltoztak, hogy Prizibram egyáltalában nem tekinthető többé a tanítás céljának megfelelő székhelynek. Különösen rámutat a határozat arra, hogy a fémbányászat és fémkohászat ma már a szénbányászattal és vaskohászáttal szemben korántsem bír fontossággal, másrészt pedig a vasuti közlekedés mai fejlettsége mellett teljesen elesett annak szükségessége, hogy a bányászati és kohászati oktatás olyan helyhez költessék, amelyen nagyobb bányamivelés folyik. Különben is tagadhatatlannak mondják, hogy Prizibram ez idő szerint a bányászatnak valami magas színvonalát nem képviseli, sőt műszaki berendezéseiben meglehetősen hátramaradt. Célszerűnek tartják ennél fogva, hogy a főiskola a szénbányászat valamely középpontjába, pl. Tepliczbe vagy Aussigba helyeztessék át, ahonnan vasuton a bányászat többi ágait üző bányatelepek is könnyen elérhetők. Ime, szóról-szóra ugyanazok az érvek, melyeket annak idején a selmechányai főiskola tanári karának egyik része az áthelyezés érdekében hangoztatott s habár kétségtelen, hogy valamely állítás ismétlése még nem teszi azt igazsággá és habár tagadhatatlan az is, hogy a prizibrami főiskola áthelyezése érdekében a németek és csehek torzalkodásából indult ki a mozgalom, az érveknek ez a frappáns megegyezése ebben az esetben mégis csak azt látszik bizonyítani, hogy a selmechányai tanári karnak az áthelyezést sürgető része fejen találta a szöveget.

Zárkutatómányok. A hazai bányászat fejlődéséről csak úgy alkothatunk magunknak hü képet, ha

ismerjük mindazokat a momentumokat, amelyek a bányászati életben fölmerülnek. Így érdekes megtudnunk, a zárkutatómányok számszerű emelkedését, 1891-től 1907-ig. A magyar szent korona területén az 1907 évben összesen 4228 hektár volt az adományozott kültelkek száma, míg az adományozott bányatelkek 90,297 hektárt képviselnek. A magánbirtokosok száma 1112 volt s egy magánbirtokra átlag 71 hektár esik. 1891-től 1907-ig a bányatelkek területe a következő fejlődést mutatja.

Év	Adományozott bányatelkek hektároiban	Birtokosok száma	Átlag esik egy birtokosra hektár
1891—1895	67.322	1264	46
1896—1900	76.811	1171	55
1901	82.276	1146	61
1902	82.668	1123	63
1903	84.256	1124	66
1904	86.691	1130	68
1905	87.462	1134	68
1906	88.903	1116	70
1907	90.297	1112	71

A legtöbb zárkutatómány van az oravicabányai bányakapitányság területén, 1907-ben 64 birtokos átlag 212 hektárjával, legkevesebb a nagybányai kapitányság körzetében, ahol 152 birtokosra egyenként átlag mindössze 23 hektár esik.

Magyarország ezüsttermeléséről hü képet nyújt az alábbi kimutatás:

1901	23,636	2.709.860
1902	23,019	2.313.620
1903	19,280	1.902.591
1904	16,352	1.596.112
1905	15,946	1.518.041
1906	13,642	1.426.149
1907	12,660	1.266.203

A fenti statisztika szerint Magyarország ezüsttermelése évről-évre jelentékenyen csökkent s míg 1901-ben még 2.709,860 korona értékű ezüstércet termeltünk, addig 1907-ben a termelés már csak 1,266.204 koronára rugott.

A Kohlenindustrie-Verein, az ajkai szénbányák tulajdonosa, az 1908. évben 7.333.256 mm. szenet termelt, 98.285 mm.-val többet, mint tavaly, de a termelés még jóval nagyobb lett volna, ha az ajkai bányatüz a munkálatokat fel nem tartja. A bevételi többlet 305.982 korona volt, de a kiadások is emelkedtek 277.331 koronával, amihez még 29.380 korona leirási többlet járult. A tiszta nyereség 475.261 korona, az előző évi 292.397 koronával szemben, amiből 4% osztaléket fizetnek, míg tavaly 5% volt az osztalék.

Az ajkai bányaszerencsétlenség epilógusa. A veszprémi királyi ügyészség az ajkai bányakatasztrófa ügyében végzett vizsgálatát befejezte s a következő határozatot hozta: A bécsi Kohlen Industrie Verein üzeme alatt álló ajkai szénbányában 1909. évi január hó 14-én keletkezett bányatüz és az égési termékek által megölt 55 ember elhalálása tárgyában folyamatba tett nyomozást a B. P. 101. §-ának 1. és 3. pontja alapján megszüntetem. *Indokok:* A budapesti bányakapitányság — minden részletre kiterjedő — alapos vizsgálat tárgyává tette, hogy a bányatüz keletkezése, a munkások menekülése vagy azok megkísérlett mentése közben nem követtek-e el akár az üzemvezetőség részéről, akár ennek tudtával és hozzájárulásával — illetve rendelkezései elle-

nére mások által oly mulasztások vagy gondatlan cselekedetek, amelyek a bekövetkezett halálos eredményű nagy katasztrófával oki összefüggésbe lennének hozhatók? A bányakapitányság 1908/9 számú határozatában a most vázolt kérdésekre nemlegesen válaszolva kimondta, hogy felelősségre vonható mulasztást, vagy gondatlan cselekedeteket minden legcsekélyebb dologra kiterjedő vizsgálata alatt nem talált. Ily körülmények közt tekintettel arra, hogy a ventilátor kigyulladásának oka megállapítható s e tárgyban a felelősség kialakítható nem volt; tekintettel arra, hogy Páhy Sándor azon tényében, miszerint a kigyuladt ventilátor elolthatásának reményében a ventilátor működését megállította, — nemcsak gondatlanság nem található, de félre ismert gondosság nyomait viseli, amennyiben ettől várta a tűz megszűnését s a légáramlat megfordulására alig gondolhatott; tekintettel arra, hogy az sincs kizárva, miszerint a ventilátor meg nem állítása esetén annak megállítását a tűz által megsemmisített alkatrészeinek hiánya rövid idő alatt előidézték volna; tekintettel arra, hogy nem volt megállapítható, vajjon a légajtót, amelynek bezárva kellett volna maradni, — ki hagyta nyitva; tekintettel végül arra, hogy a mentés körül nemcsak hogy mulasztás nem történt, de annak eseményei egyesek nagyfokú öneléldozó és halálmegvelő buzgóságát igazolják; mindezekre tekintettel, bűncselekmény tényálladéka való terhelő adatok hiányában *a nyomozást meg kellett szüntetni. Veszprém, 1909. március hó 31. Juraszék János kir. ügyész.*

Az állami kálisó kutatás. Az állami kálisó kutató kirendeléség tudvalevően Nagysármoson *Veszprémi* Antal főszolgabíró birtokán a Kontinental Bohrgesellschaft vormals Thuman-féle fúrógéppel fúrást végeztetett. Négy-száz méter mélységig hatolva, erős földgázkitörés támadt, amely oly erős, hogy zugása 8—10 méterre elhallatszik. A föld színe fölött 6—7 méter magas és kb. 25 centiméter kaliberű csövet illesztettek be s a gáz oly erővel árad kifelé, hogy a föléje rakott tárgyat 3—4 emelet magasságra hajtja fel. A kitörő földgáz jobb minőségű mint az amerikai, pitsburgi, amelyben 88% metan van, míg a nagysármási 98% methant tartalmaz. Az előtörő vizeket vizsgálva konstatálták, hogy azok erősen só-tartalmúak s mivel a harmadkori medencékben a konyhasó vezet a kálisóra, egész biztosra lehet venni a kálisó jelenlétét. Ez a körülmény indokoltá teszi azt az óhajt, hogy az állam a Mezőségen egy harmadik helyen is fúrást eszközöltessen, amikor meg lehet tenni az óvóintézkedéseket a gáz kitörése ellen. Magával e földgáz előrejövetelével óriási gazdasági erőt nyert a Mezőség, Erdélynek ez az eddig csak mezőgazdaságilag művelt területe. A kutató munkálatokat *Böhm* Ferenc, ez az elismert nagy tehetségű geológus-bányász vezeti, aki a selmebányai bányászati főiskolán végezte tanulmányait.

Az Osztrák magyar államvasut-társaság magyar vállalatának 1908. évi üzleti eredményei a következők:

A magyarországi vállalatok tiszta jövedelme az elmúlt esztendőben 792.445 korona volt. A megelőző évben 506.948 koronát jövedelmeztek ezek a vállalatok. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az összes költségek és kamatok tételénél a magyar vállalatokat 266.100 korona terheli, úgy a lefolyt évi nyereség a valóságban csak 50.000 koronával nagyobb, mint az előző üzletévé. E mellett figyelembe kell venni azt is, hogy új építkezésekre és beruházásokra 1,597.000 koronát fordítottak (a megelőző évben 1.479.000 koronát, tehát a lefolyt esztendőben 117.000 koronával többel). Az értékcsökkenési tartalék és az üzemi berendezések tartaléka 1.4 millióval. Tekintetbe véve tehát a 717.000 koronányi rendkívüli leírásokat és tartalékolásokat, a magyar uradalmak és vállalatok tiszta nyeresége a megelőző esztendővel szemben kereken 900.000 koronával nagyobb.

A Magyar bánya r.-t. Dobsina, amely a múlt évben alakult Meisels Sa.nu udvari tanácsos vezetésével a *Csáky* grófi. család bányabirtokainak üzembe vételére, rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy a társaság *nagyhalmágyi birtokát eladja.*

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya r.-t. Lupényben létesítendő új kőszénüzemi telepe és az ezzel kapcsolatban a melléktermékek feldolgozására berendezendő ammoniak műtrágyát, kátrányt és vegytermékeket előállító ipartelepe részére a kereskedelemügyi miniszter a törvényben biztosított állami kedvezményeket az üzembe helyezésétől számítandó 15 évre előzetesen biztosította.

A Nobel Dynamit r.-r. Pozsonyi dynamitgyára az 1908. évben 1.447,044 korona nyereséggel dolgozott. A mérleg adatai a következők: *Vagyron* pénztár 9,366, értékpapírok 387,796, biztosíték 400, telek, épületek, gépek 5.197,881, nyers és segédanyagok 976,777, kész és félig kész áruk 927,394, üzemi anyagok 169,412 korona. *Teher:* értékcsökkenés 2.079,845, hitelezők 4.141,138, nyereség- és veszteségszámla 1.447,044, összesen 7.668,028 korona.

Márvány- és kőbánya rt. Vácott. A váci püspökség birtokán levő naszályi kő- és márványbánya ki-termelésére, a bérlő, Löwinger testvérek cég kezdeményezésére részvénytársaság van alakulóban. A vállalat két sodronykötélpálya felépítését is tervezi: egyiket a Naszály koldi oldaláról Vác vasútállomásig, a másikat a dunáig.

A Hazai márványipar r.-t. 1908. évi mérlegét 24,056 korona nyereséggel zárta. A mérleg adatai a következők: *Vagyron:* Ingatlanok 370.876, gépek, felszerelések, járművek stb. 410.506, kész- és félkészárúk leltár szerint 50.028, bányabefektetés, utépítés 255.589, pénztár 6.240, váltók 17.069, adóssok és bizományi számlák 211.056. *Teher:* Részvénytőke 200.000, értékcsökkenési alap 51.675, elfogadványok 672.000, hitelezők 373.635 nyereség 24.055. Összesen 1,321.367 korona.

A Ragyolci bazaltkőbánya vállalat megszűnését a cégügyző bíróság bejegyezte.

Több évi gyakorlattal rendelkező egyén, ki a bányászati ügyvezetést és ellenőrzést tökéletesen érti keres megfelelő foglalkozást lehetőleg Budapesten. Szíves ajánlatokat „**Jó szerencse**” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

Kohófelszerelési cikkek gyára. Budapesti fémöntő és rézhámormű r. t. cég alatt a Dalgó és Dienenthal siegeni és witkowitzi cég Budapesten fiókvállalatot alapított kohófelszerelési cikkek és fémöntvények előállítására, részvénytársaság alakjában 100.000 korona részvénytőkével. A vállalat vezetését a Fémművek és felszerelési gyár r. t. volt cégvezetőjére bízták.

Az Apolló kőolajfinomító r.-t. mérlege. Az „Apolló” kőolajfinomító gyár részvénytársaság igazgatósága május 19-én tartott ülésében megállapította a társaság elmúlt üzletéről szóló zárszámadásait. A mérleg 835.557 korona tiszta nyereséget tüntet fel, melyhez járul az 1908. évről áthozott 197.000 korona, így az összes nyereség 1.032.757 korona, az 1908. évi 1.199.845 koronával szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy az összegből 360.000 koronát fordít leírásokra s osztalékként 16 koronát, 8%-ot állapított meg a múlt évi 10 százalék, azaz 20 koronával szemben.

A Hazai olajipar r.-t. az 1907/8. üzletében 59.516 korona tiszta nyereséggel dolgozott. A vállalat május 29-iki közgyűlésén az iparhatóság javasolni fogja a 800.000 korona alaptőkének 900.000 koronára való felemelését.

Szénforgalom. A magyar királyi államvasutak vonalain mentén fekvő kőszénbányák az április hó 25-étől május hó 1-éig terjedő héten, hat munkanap alatt összesen 10.611 kocsirakomány szenet adtak fel; kevesebbet 597 rakományal, mint az előző héten, ellenben 1115 kocsirakományal többet, mint a múlt év hasonló (ápr. 26-tól május 2-áig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1768 vasúti kocsit raktak meg: 100 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

Turul mészégető és agyagipar r.-t. (Tata) cég alatt Tatán új vállalat alakult 100.000 korona alaptőkével, a bányaidai mésztelepek kihasználására. Igazgatóság: Konkoly-Thege Sándor, Nohel Adolf, Schwarcz Jakab. Felügyelő-bizottság: Kupits József, Trojkó Béla, Trojkó György.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Figyelmeztetés. A külföldön létező és alakuló bányavállalatok közül nagy számmal vannak olyanok, amelyek a közönséget reklámjaikkal megtévesztve hálójukba kerítik. Ilyen kétes vállalkozások ujabban nagy számban jönnek létre főképpen Kanadában. Az alapítók részvényeikkel elárasztják az európai piacot is. A berlini német konzulátus óva inti ezektől, a német pénzügyi köröket.

A munkás-ellenőrökről és választmányokról szóló porosz novella megoldásában egyebek közt azt az adatot találjuk, hogy Angliában a bányarendőri felügyelettel megbízott 13 állami inspector és 28 segédje összesen 972.000 munkást foglalkoztató bányauzem fölött

gyakorolván a felügyeletet, egy-egy tisztviselőre 23.700 munkást foglalkoztató üzem esik, míg Poroszország 1901 bányahatósági tisztviselője 656.000 munkást foglalkoztató bánya- és kohóüzembe teljesíti a bányarendőri felügyeletet s ennek következtében egy-egy tisztviselőre 3430 munkás esik. Ha ezeket az adatokat a hazai viszonyokkal vetjük össze, azt látjuk, hogy a viszony nálunk még ennél is kedvezőbb, mert a bányahatóságok 34 tisztviselőjére 1907-ben 77.074 munkást foglalkoztató bánya- és kohó-üzem esett, egy tisztviselőre tehát kereken 2266 munkást foglalkoztató bánya- és kohó-üzem jutott.

A Flottman-féle furógépek Délafrikában. A dél-afrikai Johannesburgban nemrég nagyobb furógép-verseny előpróbáját tartották meg, amelyen a Flottmann-féle furógépek dolgoztak a legkedvezőbb eredménnyel. Az alkalmazott Flottmann-gépek egyike 3.99 hüvelyket, egy másik 4.02 hüvelyket ért el percenként. E mellett a furó kivitele, alakja is a legcélszerűbbnek bizonyult. A többi versenyző gép között akadt ugyan egy, amelyik gyorsabban dolgozott a Flottmann-félenél, de ez viszont sokkal több comprimált levegőt fogyasztott aránylag, mint a Flottmann gép. A H. Flottmann & Co. cég gépeinek sikere különben előrelátható volt, mert hiszen már egyebütt is, minálunk is elsőranguaknak bizonyultak.

Az Északamerikai egyesült államok ásványtermelése. Az Északamerikai egyesült államok geológiai intézetének jelentése szerint az 1907-ben termelt ásványok értéke 2.069,289.196 dollárt; kereken tehát 10.455 koronát tett ki. Ez a hatalmas összeg csaknem 826 millió koronával, vagyis 8,6%-kal nagyobb, mint az előző év eredménye, míg tíz esztendővel korábban a termelés értéke csupán 724.272.900 dollárt, tehát 3589,5 millió koronát tett ki. A legutóbbi évtizedekben az egyes termelési ágak eredménye, kerek összegekben s dollárokban a következő emelkedést mutatja:

	1898	1907
arany	64.4	90.40
nyersvas	116.6	530.00
ezüst	32.1	37.3
réz	62.0	173.8
köszén	208.0	615.0
Összesen:	483.1	1446.5

Legnagyobb emelkedést a nyersvas ért el, mert az 1907. rekord. évben értéke csaknem ötszöröse emelkedett; azután a szén következik, mely az összeg háromszorosát érte el. Az Unia a világ széntermelésének egy harmadát, a nyersvasnak pedig két ötödét szállította. Ellenben az arany termelése 1907. évben az előző évhez képest 4 millió dollárral csökkent.

Ausztráliai aranytermelés. Új Déli Wales aranytermelése folyó évi április havában 21.360 unciára rugott, (tavaly 20.734) 82,058 angol font értékben (tavaly 62.608) 1909 első negyedében összesen 77,112 uncia volt a termelés 282,413 font értékben.

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hites szabadalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**
Saját szabadalmi irodák a külföldön: **BERLIN W.** Leipzigerstrasse 112. **PARIS,** 58. rue Lafayette, **AMSTERDAM,** Kaisersgracht 209. **Telefon 89—22.**

✂ TALÁLTMÁNYOK ✂

Eljárás kénércek pörkölésére. H. 3455 alapszám. Maschienenbau-Anstalt Humboldt cég Kalkbañ. Az új eljárás a bejelentő cég ama felismerésén alapszik, mely szerint a reakciósebesség növekedő ellenállásnál aránytalanul erősen megcsökken, továbbá, hogy a tekintetbe jövő pörkölési reakciónál aránylag csekély nyomásnál oly egyensúlyi állapot állt be, melynél további pörkölés már nem következik be. Ennek megfelelően nagyobb nyomás esetén a pörkölés tökéletlenebb. A találmány lényege ezek után abban áll, hogy a kénérceket célszerű vakuumban kezelni, mert ily módon a gazdaságos pörkölésen kívül még egyéb előnyöket is nyerünk. Így pl. a levegő leszívataása által megakadályozzuk a 50° gőzöknek a tömítetlen helyeken való kilépését. A hozzávezetett oxigénnek illetve a levegőnek mennyisége természetesen szabályozható.

Kőzetfurógép. L. 2508. Lange Pál gyáros Briegben: A találmány oly furógépre vonatkozik, amelynél egy-egy kalapács valamely rugóhatása ellen, alkalmas üzemerő (elektromotor, sűrített levegő motor), halása alatt valamely furóra vagy furóvésőre gyors ütéseket gyakorol; a furó vagy furóvéső szerszámtartója pedig forgó mozgást végez. A kalapács, hajtómotor és furótartó egy közös tokban van elhelyezve, amelyet a munkás alkalmas fogantyú segítségével kézben tart, de amelyet szokásos módon be is lehet fogni.

Megadott szabadalom. A szabadalmi hivatal 44088 szám alatt a Magyar Siemens-Schuckert-Művek Villamossági Részvénytársaság budapesti cégnek Kommutáló pólusú gépét szabadalmazta.

Villamosság és a dinamit. A bányászatnak nélkülözhetetlen segédeszközei a robbantóanyagok, amelyek közül a dinamitot veszik legtöbbszörre igénybe. Dacára, hogy a dinamit összes tulajdonságait ismerik már és dacára az elővigyázatos, óvatos kezelésnek, gyakran előfordul, hogy a dinamit akkor is robban, amikor nem kellene. Nap-nap után olvashatjuk a szerencsétlenségeket, amelyeket dinamitrobbanás idézett elő. A sok robbanásnak az lett a természetes következménye, hogy a dinamitot lassan-lassan kiszorítják a biztonsági robbantószeretek s ezek közül főképen a teljesen veszélytelen *Titanit*. Minthogy azonban jelenleg még a legtöbb bányában a dinamitot használják a *Magyar Siemens-Schuckert művek* egy új készüléket hoztak a piacra, amely a dinamitszerencsétlenségek nagy százalékát meg fogja szüntetni. A legtöbb dinamitszerencsétlenség tudvalevőleg télen fordul elő. A dinamit ugyanis alacsonyabb hőmérsékleten könnyebben robban fel idő előtt, mint 30—40 c°-nál, ezért a dinamitot fel kell melegíteni a kellő hőmérsékletre. Ezen melegítés közben történik a legtöbb szerencsétlenség. A *Magyar Siemens-Schuckert művek* által forgalomba hozott villamos melegítő-készülék teljes biztonságot nyújt arra, hogy a felmelegítés csak 40c°-ig történhessék. A készülék lényegében egy elektromos kályhából áll, amelyben ellenállások felhevülve vizet melegítenek. A meleg vízben van a dinamit felvételére szolgáló edény, amelybe a készülék nagysága szerint 50—80 kg. dinamitot lehet egyidőben melegíteni. Használható

egyenáram, váltakozó vagy forgóáram esetén és az áramfogyasztás a megadott teljesítményre 500—900 watt. A készüléket egyszerűen lehet a melegítés kivánt mértékére szabályozni. Előnye még a készüléknek, hogy könnyen, azonnal üzembe vehető.

✂ SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Pályázat fordító korong szállítására. A magyar kir. államvasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdet egy Nagyszében állomáson létesítendő 15.5 átmérőjű mozdonyfordító korong vasszerkezetének szállítására. Az ajánlatok legkésőbb 1909. évi május hó 28-ig nyújtan-dók be az igazgatóság építési és pályafentartási főosztálya titkárnál (Budapest, Teréz-körút 56).

Furógép szállítására hirdet pályázatot a transvaali kormányhatóság Pretoriában. Szállítandó 4 darab hordozható furógép, melyekkel 6 hüvelyk átmérőjű és 1000 láb mély lyukak furhatók. A részletes feltételek beszerezhetők Londonban S. W Victoria-str. 72. Az ajánlatok 1909 júl. 2-ig nyújthatók be.

Használt gőzkazánok eladása. A cs. és kir. tengerészeti különítmény Budapesten 4 drb. dunai monitorkon használt gőzkazán eladására május hó 28-iki lejárattal pályázatot hirdet.

IRODALOM

Bányászati szótár. A bányászember s a bányászati ügyekkel foglalkozók régebben nem egyszer abba a helyzetbe jutottak, hogy a bányászatban használatos szónak tulajdonképpen értelmét és jelentőségét nem ismerték. Ezen a tehetetlen állapoton segített dr. *Szeőke Imre*; a Magyar Bányajog társszerzője, aki Bányászati Szótár címen adta ki a bányászatban és a bányajogban előforduló szakkifejezések magyarító jegyzékét, amelyet bányászati tájszótárral is ellátott. A Bányászati Szótár megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján.

A Bányászati és Kohászati Lapok május 15-iki száma most jelent meg érdekes tartalommal. A közleményekből kiemeljük *Andreics* János kir. főbányatanácsosnak a bányamérnök-, vaskohó- és fémkohómérnöki államvizsgáról írott cikket, *Aradi* Viktor tanulmányát a szén és szénvegyületek geológiájáról. Ezeken kívül *Plotényi Géza* új sámfarabló készüléket, *Gruy* Frigyes vasgyári laboratóriumot ismertet, *Tomasovszky* a salétromsav gravimetrikus meghatározásáról értekezik. A tartalmas füzetet még egész sereg apróbb közlemény teszi érdekessé többek között az érdekes szabadalmi hírek is.

Az édesvízi halászat és halgazdaság. A földmivvelésügyi miniszter kiadásában e címmel érdekes szakmunka jelent meg, *Répássy* Miklós műszaki tanácsos tollából. A könyv fontos gyakorlati utmutatásokat tartalmaz; négyszáznyolcvan oldalra terjed s öt főrésze oszlik. Az első részben az általános tudnivalókat sorolja fel a szerző, a második a mesterséges, a harmadik a természetes halászatról szól; a negyedikben a magyar halászati közigazgatást, az ötödikben pedig a külföldi halászati viszonyait ismerteti. A kötet ára 1 korona, lelkészeknek, tanítóknak és jegyzőknek pedig kérésükre ingyen küldi meg a földmivvelésügyi miniszterium könyvtára.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

R . y J . . . ő, Budapest. Ennek is, mint sok minden egyéb vizásságnak, az az egyetlen oka, hogy nincs gazdasági közvéleményünk és — bármily rosszul esik, de ki kell mondanunk — hogy közgazdaságilag félműveltek vagyunk. Mert érett, komoly, jóra való gondolkodás mellett csak nem lehet a vállalatot támadni a tifusz-járvány miatt? De tovább megyünk. Még azt is megérthetjük, hogy bizonyos oldalról bizonyos indokokból kifolyólag ilyes lehetetlen okból támadják a társaságot, de teljesen érthetetlen előltünk, hogy ezen támadás hogyan kelthet visszhangot szakkörökben. Nem játszik itt közbe valamelyes sértett egyéni érdek? Mi a tárgyilagosság nivóján állva, azt kell hogy konstatáljuk, hogy a társaságot nemcsak hogy semmi vád sem érheti, hanem ellenkezőleg a legnagyobb elismerés illeti azon nagyszabású, beható intézkedéseit, amiket a fenyegető nagy baj orvoslására azonnal megtett. De hát természetesen következik a gazdasági kiskorúságból: először azon sopánkodunk, hogy bányászatomunk pang, de ha azután van egy oly bányavállalatunk, amely rövid 10—15 év alatt szinte mesés nagyságot ért el a lehető legokoskerübb alapon, ez szemét szur és tápot ad a rosszmájú agyarkodásnak. Cikkét nem közölhetjük.

B. F. Az a „résztvénytársaság“(?), mely A Bánya tavalyi számában szerepelt, abszolúte nem megbízható abban a tekintetben, amilyenben Ön igénybevenni kívánna. Azt se tudjuk voltaképpen, létezik-e még. Mi jó lélekkel mást nem mondhatunk. Ismételjük, hogy semminemű érintkezésünk nincs vele.

Ha jól akar vásárolni,

forduljon a

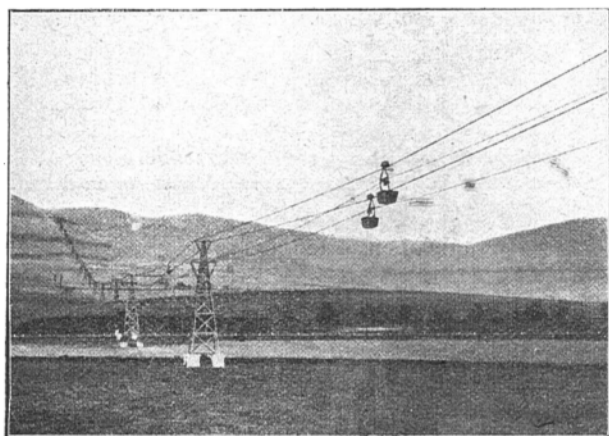
Bastir Galántai és Társa

céghez,

Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 17. sz.

Legolcsóbb bevásárlási forrás posztókban, szövetek- és mindennemű ruházati kellékekben.

Szállít ruhához szükséges szöveteket és hozzávalókat a legfinomabb minőségben, gyári áron.

HECKEL ERNŐ

K. F. TÁRS., SZÁLLÍTÓ BERENDEZÉSEK GYÁRA

SAARBRÜCKEN, GLEIWITZ, PÁRIS, CHARLEROI, SHEFFIELD

ÉPIT:

Sodronykötélpályákat, elektromos függővasutakat minden teljesítményre és nagyságban.

Végnélküli kötél- és lánovontatású szállítóberendezéseket. Vagonrendező telepeket.

Koepe-Heckel rendszerű szállítógépeket, vitákat, rakodóberendezéseket.

Magyarországi vezérképviselő:

GUNSZT FÉLIX mérnök

BUDAPEST, VII., Damjanich-u. 36. * Telefon 161—34.

HAZAI GYÁRTMÁNY!

Egy Wolf R.-féle szab., forró gőzzel dolgozó magas nyomású lokomotív 33. eff. H. p. normál teljesítéssel PH₄ modell; elektromos szállító berendezés (Union A. E. G. Wien), mely áll dinamo-gépből (forgó áram, 220 Volt), elektromos szállító kankalékból, mélyítő szivattyuból és szeleltetőből, eladó. A berendezés csak hat hónapig volt üzemben. Az eladás üzembeszünetés okából történik. Felvilágosítással szolgál: Payerbacher Eisengewerkschaft in Payerbach, ahol a gépek bármikor meg is tekinthetők.

villamos bányalámpáinak terjesztésére képviselőt keres, aki a bányahivataloknál ismerettséggel bír. A gyártmányt Ausztriában mindenfelé használják. Ajánlatok „PÁNYA-LÁMPA“ jelige alatt e lap kiadóhivatalába köretnek.

‘STANDARD’

műszaki kereskedelmi részv.-társ.

ezelőtt

Pick és Winterstein

Kuschnitzky és Grünhut

cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST,
VI., Teréz-körút 21.FIUME,
Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat,

szerszámokat,

csigasorokat,

emelőgépeket

és az összes műszaki cikkeket.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

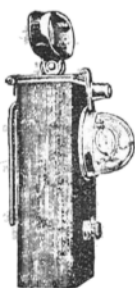
Kénkovand bányánkhoz

bányasegédmérnököt

keresünk. Működési bizonyítványmásolatokkal felszerelt, a nyelvismereteket és fizetési igényeket tartalmazó folyamodványok f. é. június 15-ig nyújtanók be az alulírt igazgatóságnál.

Felsőmagyarországi bányas és kohómű részv.-társ.

Budapest, V., Deák Ferencz-tér. 1. szám.

Akkumulátorok gyára
Langenstein és Klein, Aussig
Csehország.

„MONTANA“

villamos bánya biztonsági lámpa
bányákba és tűzveszélyes helyek
részére aluminiumból.

Üzembiztonság! Sulya 1 1/2 kg.
Égési időtartam 12 óra!

Felcsatolható tartály bányák részére. □□□□
□□□□□□□□□□ Akkumulátorok minden célra.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

**SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMOTÍVOK.
BILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKALOGÉPEK

= EGYED =
ÁRUSÍTÓ **ABELES EMIL** BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.

TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

MÓTOR-BENZIN minden fajsúlyban és MÓTOR-KÉKOLAJAT

mindennemű motorhoz alkamasat jutányosan szállít a
Kőolajfinomító gyár r.-t. fiumei, brassói és oderbergi gyáraiból.
Megrendelések a központi irodába: **Budapest,
V. ker., Nádor-utca 14. sz.** alá intézendők.
Benzin-adómentességre vonatkozó eljárást illetőleg a
kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik.

✂ CSÁKI ÉS HERBST ✂

nagykereskedés bányászati cikkekben

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCZA 21. SZÁM.

Bányalégszellőztető csövek

Felvonó-, daru-, csigasor- és egyéb lánczok

Ruggyanta áruk, tömlők, géptömítőanyagok

Villanyfelszerelési cikkek, izzólámpák

Bánya- és műhelyszerszámok, gépek

☞ A kincstári kőszénbányák szállítója. ☜

1909. évi 979. és 1032. szám.

Pályázat.

A dásaknai m. kir. sóbányahivatalnál megüresedett **két (2) sóraktárosi állomásra**, melyekkel egyenként évi 500 korona fizetés, 100 korona személyi pótlék, 160 korona lakpénz és pótlék, esetleg természetbeni lakás, továbbá 50 kgrm. sójárandság és 20 m³ tüzifa élvezete van egybekötve — kiemelve, hogy a kinevezendő a dásaknai bányatárspénztár kötelékébe belépni köteles, — ezennel pályázat hirdetik.

Pályázóktól megkívánatik a magyar nyelvnek szó és írásban való tökéletes ismerete, ép, erős testalkat, hűség, megbízhatóság és józan, kifogástalan magaviselet.

Pályázók felhivatnak, hogy a sajátkezüleg irt és 1 korona bélyeggel ellátott folyamodványukat, melyben életkoruk, nyelvismeretük s egészségi állapotuk kellően igazolandók, — állami szolgálatban állók felettes hatóságuk útján, azok pedig, a kik állami szolgálatban nem állanak — az illető megyei főispán (polgármester) útján. — **1909. évi június hó 12-ikéig** terjedő határidőn belül az alólírt sóbányahivatalhoz annál is inkább nyujtsák be, mivel a később beérkezett folyamodványok tekintetbe nem vehetők.

Kiszolgált és igazolvánnyal ellátott katonai altisztek kizárólagos joggal bírnak.

Dásakna, 1909. évi május hó 15-ikén.

M. kir. sóbányahivatal.

**MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKAJA**

**A LEGTÖKÉLETESEBB
TÖMITŐ LEMEZ**

EXPORT AZ EGESZ VILAGBA,
ÓVAKODJUNK UTANZATTOL.

TAURIL KÖZPONTI ELÁRUSÍTÁSI IROD.,
BUDAPEST GYÁR-UTCZA 26.SZ.

Mélyfurásokat elvállal és furóeszközöket szállít

Albert Fauck & Cie III/2. Vorderere Zollamts-
strasse No. 11. WIEN.

Magyarországi képviselő: **BERZOG ÖDÖN** okleveles mérnök
Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. — TELEFON 104—07.

ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-IK ESZTENDŐBEN

ENGEL KÁROLY

ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-IK ESZTENDŐBEN

Sürgőnyezim „Noris“

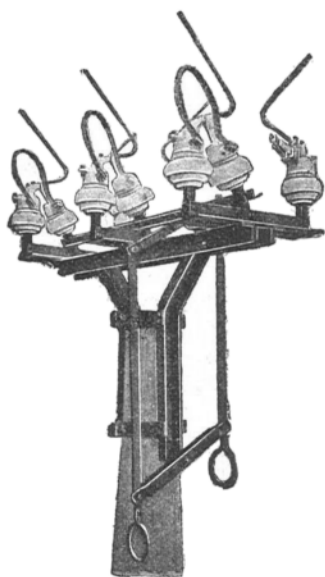
CÉGTULAJDONOS:

Telefon-szám 12—36

DR. HOLITSCHER PÁL GÉPÉSZMÉRNÖK, BUDAPEST, VI., NAGY JÁNOS-UTCA 3

Magasfeszültségű légvezetékes hálózatok szakaszainak bekapcsolására szállítok

**oszlopra szerelhető vonalmegszakítókat. —
20.000 voltig használható.**

Vonalmegszakító „HQM“ típus.

Ennél a szerkezetnél a középső szigetelőre szerelt kontaktus-kés a kapcsolásnál a szilárdan szerelt szarvak alatt lapos ívmozgást végez. A kikapcsolásnál keletkező ívet a szarvak fölveszik és ezek az ismert módon felfelé hajtják és kifúvják. Ezt a kikapcsolót tehát **áram alatti kikapcsolásra is lehet használni.**

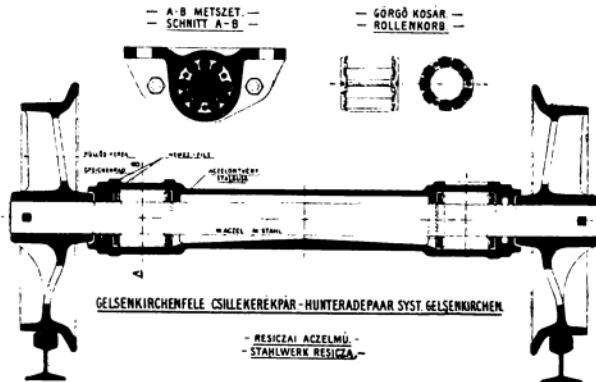
A vasszerkezet erősen méretezett, úgy hogy az oldalszigetelőket a vezeték megerősítésére is fel lehet használni, miáltal a szerelésnél lényeges megtakarítást lehet elérni.

A normális vasszerkezetet 20 cm. fejevastagsággal bíró faoszlopra való szerelésre szállítom. Amennyiben más méret kívántatnának, úgy ez a rendelésnél megadandó.

A vasszerkezet földelendő.

— **Érdeklődőknek készséggel küldöm árjegyzékemet.** —

Resiczai gyártmány I

Görgőcsapágyas (gelsenkircheni) csillekerékpárok.**E kerékpárok előnyei:**

1. A kenő-hüvelynek igen praktikus szerkezete, a mely a hüvely száraz-, illetve hófűtését teljesen kizárja.
2. Ezen kenő-hüvelyekkel megejtett próbák más kenő-hüvelyekkel szemben 25%-os kenőolaj megtakarítást eredményeztek.
3. Az egyes alkatrészek könnyen kicserélhetők.

Rajzot kívánatra szívesen küld

**SZABADALMAZOTT OSZTRÁK-MAGYAR ÁLLAM-
VASÚTTÁRSASÁG MAGYAR Bányái, HUtái
ÉS URADALMAINAK IGazGATÓsÁGA**
BUDAPEST, IV. KER., EGYETEM-UTCA 1. SZ.

**Urikány- Zsilvölgyi
Magyar Kőszénbánya Részv.-Társ.**

Budapest, V. kerület, Nádor-utca 19. sz.

Telefon : 38-63.

Sürgőnyclm : URIKÁNY BUDAPEST

Bányák: LUPÉNY (Hunyad megye)**Termel:**

Darabos szenet } szoba-, gőzcsepplőgép- és gőzeke-
Kockaszén } fűtésre

Diószenet.

Aknaszén } kazánfűtési célokra
Pormentes aknaszén }

Aprószenet } körkemence fűtésre

Kovácszenet } kovácsolási célokra

Lupényi kőszénműveiben gyárt:

Darabos pírzenet } kohászati célokra

Kocka pírzenet } szobafűtési, cement- és cukor-
Dió pírzenet } gyártási célokra

Kénsavas ammoniumot, magas hatásfoku műtrágya

Vezérbizománys

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

BUDAPEST, V. KER., NÁDOR-UTCA 12. SZÁM

Katalogusok,
költségvetések ingyen.

**Keskenyvágányú szállítóberendezések
bányák számára.****Vágányok, fordítókorongok, kerekek.****Bányacsillék minden kivitelben.**

Szabadalmazott görgőcsapágyak és
kenőhüvelyes, görgőcsapágyas kerékpárok.

Roessemann és Kühnemann

Koppel Artur-féle vasutak

Budapest VI., Váci-ut 113-115